

Samverkan mellan specialistpsykiatri och specialisthabilitering för vuxna

En förutsättning för en god samverkan är att verksamheterna kontinuerligt för dialog med varandra och visar varandra ömsesidig respekt.

Personer inom habiliteringscentrums målgrupper ska kunna erhålla specialistpsykiatri likaväl som personer inom specialistpsykiatri ska ha tillgång till habiliteringsinsatser.

Då habiliteringsinsatserna och den psykiatriska vården ofta är mycket individuellt utformad kan det ibland vara svårt att klargöra tydliga ansvarsgränser. Båda specialiteterna har därför ett grundläggande ansvar att genom samverkan säkerställa att den enskildes rätt till insatser inte åsidosätts eller hindras.

Utifrån patientperspektiv är det ofta svårt att på individnivå definiera specialistpsykiatri och specialisthabilitering, trots ansvarsfördelning, se avsnitt för ansvar. Samverkan kan behövas i enskilda fall, för att kunna definiera vilka insatser som ska ges från psykiatrisk klinik respektive habiliteringscentrum. Olika kombinationer av ansvarsfördelning kan förekomma i habiliteringsprocessen. Vem som ansvarar för vad beslutas vid behov i samordnad planering.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra ansvarsområden och former för samverkan, samt utgöra ett stöd för bättre resursutnyttjande.

Insatserna ska samordnas mellan klinikerna för att skapa kontinuitet utifrån den enskildes behov.

I arbetet ska barn särskilt uppmärksammas och klinikerna ska verka för att deras behov tillgodoses skyndsamt och utan fördröjning.

Anhöriga och närstående ska på ett systematiskt sätt involveras som resurser i vård- och habiliteringsarbetet, förutsatt att den enskilde samtycker till detta. Klinikerna ska verka för att närstående får den hjälp och det stöd de behöver.

Specialistpsykiatrins ansvar

Specialistpsykiatrin erbjuder psykiatrisk specialistvård för dem som är i behov av specialistinsatser medan primärvården utgör första linjens psykiatri.

Ansvarsfördelningen är inte diagnosberoende utan avgörs av sjukdomens art och grad. Grund för fördelning finns i ”FAKTA- allmänt kliniskt kunskapsstöd/Vårdstöd/Psykisk hälsa” på Region Jönköpings läns intranät ”Psykisk hälsa vuxna-Folkhälsa och sjukvård.

- Svårare psykiska störningar och funktionshinder såsom psykos, suicidrisk, djupare/allvarlig depression, svåra ångesttillstånd, personlighetsstörning.
- Ansvaret avser samtliga behandlingsinsatser av samtliga professioner för denna patientgrupp.
- Vid behov av psykiatrisk heldygnsvård.
- Vid behov av psykiatrisk tvångsvård.
- Då primärvårdens insatser visat sig otillräckliga eller då behov föreligger av hjälp med diagnostik, bedömning och behandling för att komma vidare. Exempelvis via remiss eller bakjourstelefon.
- Då psykiatrin har behandlingsresurser som inte rimligen kan finnas inom primärvården (till exempel olika psykoterapeutiska kompetenser) enligt faktadokument.
- När det gäller neuropsykiatriska tillstånd hänvisas till faktadokument neuropsykiatri.

Habiliteringscentrums ansvar

Habiliteringscentrum är till för personer som har funktionsnedsättning av sådan art att de i ett långsiktigt perspektiv förväntas ha nytta av insatser på specialistnivå från tvärprofessionellt habiliteringsteam.

Vuxenhabiliteringen erbjuder specialthabilitering till vuxna personer över 18 år. Vardagshabilitering utförs av kommunen enligt Överenskommelse avseende habilitering. Insatserna ska bidra till att en person med medfödd eller tidigt förvärvad funktionsnedsättning, utifrån dennes behov och förutsättningar, utvecklar och bibehåller bästa möjliga funktionsförmåga samt skapar goda villkor för ett självständigt liv och ett aktivt deltagande i samhällslivet.

Specialthabilitering för följande målgrupper

Personer med:

- intellektuell funktionsnedsättning.
- medfödda eller under uppväxtåren förvärvade rörelsehinder.
- neuropsykiatrisk funktionsnedsättning i kombination med intellektuell funktionsnedsättning.
- förvärvad hjärnskada, med varaktig kognitiv nedsättning motsvarande intellektuell funktionsnedsättning (för vuxna krävs remiss från rehabiliteringsmedicinska kliniken).
- betydande synnedsättning, blindhet eller dövblindhet.
- omfattande och bestående synnedsättning.
- hörselnedsättning, dövhet, dövblindhet, ljudkänslighet eller tinnitus samt andra hörselrelaterade funktionsnedsättningar.
- svår autism, nivå 3 (som tidigare haft insats från barn- och ungdomshabiliteringen, Region Jönköpings län).

Med specialthabilitering avses ”... tidiga, samordnade och allsidiga insatser från olika kompetensområden och verksamheter. Insatserna kan vara av

arbetslivsinriktad, medicinsk, pedagogisk, psykologisk, social och teknisk art och kombineras utifrån den enskildes behov, förutsättningar och intressen. Det är fråga om målinriktade insatser som förutsätter att den enskildes möjligheter till inflytande vid planering, genomförande och uppföljning beaktas och säkras. Insatserna fortsätter så länge individens behov kvarstår.” (Socialstyrelsen)

Samverkan

Samverkan kring individen

Samordnad Individuell Plan (SIP) upprättas när den enskilde har behov av insatser från båda huvudmännen. Strukturen för SIP fungerar utmärkt att använda även vid samordning mellan kliniker. Huvudmännen/klinikerna ska tillsammans upprätta en SIP när den enskilde har behov av stöd med samordning av insatserna. Syftet är att säkerställa samarbetet mellan huvudmännen, eller mellan kliniker, så att den enskildes behov av hälso- och sjukvård och socialtjänst tillgodoses.

SIP förutsätter att den enskilde/vårdnadshavare samtycker och bör påbörjas utan dröjsmål.

Av planen ska det framgå:

- vilka insatser som planerats och vem som ansvarar för vad.
- namngivna kontakter och kontaktvägar till dessa.
- åtgärder som vidtas av någon annan än regionen eller kommunen.
- till vem den enskilde/närstående kan vända sig som utgör kontaktperson/samordnande fastvårdkontakt.

Teamkonferens ”psykiatri-habiliteringskonferens”

Syfte: Konsultation i komplicerade och komplexa ärenden eller vid gränsdragningsproblematik.

Var: I varje länsdel

Frekvens: 1 gång per termin, vid behov oftare.

Deltagare: Berörda medarbetare från vuxenhabilitering och vuxenpsykiatri.

Sammanfattande: Respektive kliniks kontaktperson.

Kontaktpersoner

Vuxenpsykiatri och vuxenhabiliteringens verksamhetschefer svarar för att det finns utsedda kontaktpersoner, en per klinik och länsdel.

Kontaktpersonernas uppdrag

- Sammankalla och leda teamkonferenser.
- Informera varandra om sin kliniks uppdrag och verksamhet.
- Medverka till kontinuitet och långsiktighet i samverkan mellan klinikerna.

Kompetensutveckling

- Fortbildning genom föreläsning av företrädare från respektive verksamhet både övergripande om verksamheten och om specifika ämnesområden.
- Kompetens utveckling ska ske kontinuerlig och regelbundet över tid.
- Innehållet ska anpassas till förändringar och vara uppdaterat utifrån nya rön, ny lagstiftning etc.
- Planeras och genomförs av utvecklingsledare från vuxenpsykiatri samt verksamhetsutvecklare och enhetschefer inom vuxenhabilitering.
- Fortbildning till varandra utifrån respektive verksamhets uppdrag.

Barnrättsperspektivet

Lagen om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (2018:1197) trädde i kraft den 1 januari 2020. Barnets rättigheter och behov ska alltid beaktas vid avvägningar och bedömningar som görs i beslutsprocesser i mål och ärenden som rör barn.

I denna överenskommelse gäller detta för barn och unga som är anhöriga till någon med funktionsnedsättning, inom specialisthabiliteringens och specialistpsykiatriens målgrupper.

Mer information

- [Barn och unga-Barnrättsperspektivet](#)
- Folkhälsa och sjukvård/Vårdstöd/Fakta-allmänt kliniskt kunskapsstöd/Psykisk hälsa vuxna.
- [Habilitering](#)
- Folkhälsa och sjukvård/Vårdstöd/Fakta-allmänt kliniskt kunskapsstöd/Habilitering
- [Huvudriktlinjer för samverkan mellan psykiatri och primärvård för vuxna](#)
– Folkhälsa och sjukvård/Vårdstöd/Fakta-allmänt kliniskt kunskapsstöd/Psykisk hälsa vuxna/Fördelning primärvård och psykiatri
- [Samordnad Individuell Plan \(SIP\)](#)
- Folkhälsa och sjukvård/Vårdstöd/Samordnade insatser
- [Överenskommelse kring samverkan gällande vård och stöd för personer med psykiatriska tillstånd](#)
- Folkhälsa och sjukvård/Uppdrag och avtal/Kommunsamverkan/Psykisk hälsa